

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 10/1 2021 s. 222-236, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

TÜRKÇE DERS (5, 6, 7, 8) KİTAPLARINDAKİ METİNLERİN OKUNABİLİRLİK YÖNÜNDEN İNCELENMESİ*

Aykut BORA**

Mahmut Abdullah ARSLAN***

Geliş Tarihi: Aralık, 2020

Kabul Tarihi: Şubat, 2021

Öz

Okunabilirlik, metinlerin okunabilirlik formülleri aracılığıyla okuyucu düzeylerine yönelik olarak değerlendirilmesidir. Bu çalışmada ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki metinler okunabilirlik yönünden incelenmiştir. Sadece düzyazı türündeki okuma parçaları dâhil edilmiştir. Şiir türündeki metinler, sözcük tekrarlarının fazla olması, metin uzunluklarının ve yapılarının farklı olması gibi nedenlerden dolayı verilerin daha doğru hesaplanabilmesi için çalışmaya dâhil edilmemiştir. Farklı okunabilirlik formülleri kullanılarak hece sayıları, kelime sayıları, cümle sayıları, kelime ve cümle uzunlukları değerleri incelenmiştir. Hesaplanan bu değerler, okuma metinlerinin yapısı ve güçlükleri hakkında bilgi vermektedir. Toplamda 100 adet okuma parçası incelenmiştir. Metinler türlerine göre ayrılmıştır ve metinlerin genel olarak “kolay” ve “orta seviye” düzeylerinde olduğu görülmüştür. Bilgi verici metinlerin güçlük seviyelerinin öyküleyici metinlerin güçlük seviyesinden daha fazla olduğu belirlenmiştir. Çalışma sonucunda metinlerin okunabilirlik bakımından zorluk seviyelerinin sınıf düzeylerine göre belirgin şekilde artmadığı tespit edilmiştir. Yani sınıf seviyeleri arttıkça okuma parçalarının seviyeleri artmamıştır. Bu çalışma ve başka çalışmaların bir arada kullanılmasıyla metinlerin okunabilirliği için daha kesin sonuçlar verebilecek ölçütler geliştirilebilir.

Anahtar Sözcükler: Okunabilirlik, metin, Türkçe ders kitabı, okunabilirlik düzeyi, ders kitabı metinler, metin madenciliği.

ANALYSIS OF THE TEXTS IN TURKISH LESSONS (5, 6, 7, 8) BOOKS IN TERMS OF READABILITY

Abstract

Readability is the evaluation of texts for reader levels through readability formulas. In this study, the texts that are in the 5th, 6th, 7th and 8th grade Turkish course books are researched view of readability. Only prose type texts are included in this study. Poetry texts are excluded to calculate the data more accurately. By using different readability formulas, syllable numbers, word numbers, sentence numbers, word and sentence length values were examined. These calculated values give information about the structure and difficulties

* Bu makale, 2019'da EBYÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi ABD'de yapılan “Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Okunabilirlik Yönünden İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Bilim Uzmanı; Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Türkçe Eğitimi ABD, aykut.bora@hotmail.com

*** Doç. Dr.; Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Türkçe Eğitimi ABD, mabdullaharslan@hotmail.com

of reading texts. A hundred reading texts were researched in total. The texts were divided according to their types and it is understood that reading texts were generally “easy” and “medium” levels. It was determined that the difficulty levels of the informative texts were higher than the difficulty levels of the narrative texts. . As a result of the study, it is confirmed that reading texts are not getting difficult according to their levels in terms of readability. In other words, as the grade levels increase, but the levels of reading texts did not increased. By using this study and other studies together, it is possible to develop criterias that can give more accurate results for the readability of texts.

Keywords: Readability, text, Turkish course books, readability level, course book texts, text mining.

Giriş

Eğitim ve öğretim sürecinin verimli olabilmesi için kullanılacak materyallerin nitelikleri oldukça önemlidir. Bu materyallerin seçiminde ve kullanımında öğrencilerin gelişim özellikleri, dersin amaçları, konunun içeriği gibi unsurlar etkilidir. Öğretim araçları ve materyalleri, kaynakla alıcı arasında bilgi taşıyan, her tür mekanik veya elektronik, yazılı ya da çizili bütün araç-gereç ve materyalleri kapsar. Öğretmen, öğretime yapacağı katkıları dikkate alarak dersini planlarken uygun öğretim araçları ve materyallerini kullanmayı da planlamalıdır (Gözütok, 2017, s. 312). Eğitim ve öğretim dönemindeki temel kaynaklardan olan ders kitapları, günümüzde milli eğitim programına uygun olarak hazırlanan ve bu açıdan da programa uygun bir organizasyon sağlayan eğitim materyallerinden biridir (Altun, 2013, s. 17). Okurun metni işleme ve anlamlandırma sürecinin yetkin bir biçimde sürdürülebilmesinin önemli bir bölümünü metni oluşturan dilsel özellikler oluşturmaktadır. Okunabilirlik ve okuma-anlama ilişkili kavramlar olarak görülebilir (Çetinkaya ve Uzun, 2018, s. 141). Okunabilirlik, metinlerin öğrencilerin gelişim özelliklerine uygunluğunu belirlemede ve bu doğrultuda uygun olarak kullanılmasını sağlamada önemli rol oynar. Nitekim, bir metnin kalitesi, o sınıfın seviyesine göre söz dağarcığının sınırlandırılmış olması, taşıdığı sözcük sayısına göre metnin kuruluşu, cümlelerin taşıdığı açık ve net anlam ve bu anlamın gerisindeki derinliğin çocuğun ilgisini çekecek düzeyde olmasıdır (Yalçın, 2012, s. 63). Ateşman’a (1997, s. 71) göre okunabilirlik ile metinlerin ne kadar kolay ya da güç anlaşılır olduğu belirlenmek istenir. Okunabilirlik çalışmalarında metinlerin niceliksel özellikleri ölçüt alınmış, bu değerlerin yorumlanması ile metnin okunabilirliğini belirlemek hedeflenmiştir. Okunabilirlik çalışması ile metinler öncelikle yapı olarak incelenmektedir (Karahan, 2016, s. 965). Bu çalışmalar ile metnin edebî değeri, anlaşılabilirliği ile ilgili kesin bilgiler verilememektedir. Okunabilirlik, metinlerin daha nesnel bir şekilde incelenip düzeylere göre sınıflandırılması açısından oldukça önemlidir ancak öğrenci ve öğretmenlerin okuma parçalarıyla ilgili belirttikleri görüşler de dikkate alınmalıdır.

Dilin doğru, etkili, işlevsel, duyarlı ve bilinçli olarak kullanılmasına olanak sağlamak için Türkçe öğretimi ortamlarının araçları olan çeşitli türdeki metinler üzerinden anlama-anlatma çalışmaları ve dil bilgisi etkinlikleri yapılmalıdır (Göçer, 2017, s. 85). Metinler, Türkçe dersinin temel unsurlarındandır ve temel dil becerilerinin kazandırılmasında metinlerden yararlanır. Türkçe Öğretim programında tematik yaklaşım esas alınmış, okuma ve yazma kazanımları metin içi, metin dışı ve metinler arası okuma yoluyla anlam oluşturmaya sağlayacak şekilde oluşturulmuştur (Türkçe Öğretim Programı, 2018, s. 8). Bu bakımdan, Türkçe dersinde kullanılacak metinlerin yer aldığı ders kitaplarının titizlikle hazırlanması ve sürece dahil edilmesi gerekir. Kitaplar hazırlanırken öğrencilerin gelişim özellikleri başta olmak üzere

kültürel, psikolojik, sosyolojik, bilişsel, sanatsal ve pedagojik unsurlar dikkate alınmalıdır. Nitekim, Türkçe öğretiminde, öğrencilere dil bilinci ve duyarlılığı kazandırmanın temel koşullarından biri, öğrencileri düzeylerine uygun, sanatçı duyarlılığı ile hazırlanmış, değişik türdeki nitelikli edebiyat metinleri ile buluşturmadır (Sever vd, 2008, s. 22). Kullanılacak metinlerin nitelik ve nicelik yönünden öğrencilere uygunluğu göz önüne alınarak hazırlanan ders kitapları dersin işleniş sürecine büyük katkı sağlayacaktır. Türkçe dersindeki metinlerin nicelik yönünden öğrencilere uygunluğunu tespit etmek amacıyla okunabilirlik formüllerini kullanmak büyük önem teşkil eder. Bu formüller aracılığıyla metinlerin niceliksel yönünün analiz edilmesi sağlanır.

Metinlerin niceliği ile ilgili geçmişten günümüze değin çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmaların ilki MÖ 9. yüzyılda din adamları tarafından yapılmıştır. Bu çalışmalarda kutsal metinlerdeki önemli kelimeleri önemsiz kelimelerden ayırmak için sözcük sıklık sayımları yapılmıştır (Ateşman, 1997, s. 72). 1880’lerde İngiliz profesör Lucius Adelno Sherman İngilizce cümlelerin kısaltıldığını söylemiş, 1500-1600 yıllarında 1. Elizabeth döneminde ortalama bir İngilizce cümlenin 50 kelimededen oluştuğunu, kendi yaşadığı dönemde ise ortalama bir İngilizce cümlenin 23 kelimededen oluştuğunu belirtmiştir. Edebiyatın ve metinlerin istatistiksel olarak incelenmesi gerektiğinden bahsetmiştir (Sherman, 1893, s. 259). 1889 yılında da Rus yazar Nikolai A. Rubakin birçok insan tarafından yazılmış 10.000’in üzerinde metni ele almış ve bu metinlerde en çok kullanılan kelimeleri incelemiştir. Rubakin’e göre insanlar en kolay anlayabilecekleri şekilde yazmaktaydı (Choldin, 1979, s. 179). 1921’de eğitim psikolojisi uzmanı Erdward Thorndike Rusya ve Almanya’da öğretmenlerin öğrenciler için uygun kitap seçerken kelime sıklığı kullandıklarını belirtmiş, sonrasında da 10.000 kelimele frekans içeren “Teachers Word Book” adlı kitabını yayımlamıştır. Bu kitap öğretmenlerin öğrenci becerilerine uygun kitap seçmelerinde yardımcı olmuştur (Thorndike, 1921). İlk okuma kolaylığı formülü ise 1923’te Bertha A. Lively ve Sidney L. Pressey tarafından yayımlanmıştır. Bu çalışmadan sonra uygulanması daha kolay ve daha doğru formüller bulunmaya başlanmıştır. (Lively ve Pressey, 1923). 1980’de 200’den fazla formül farklı dillerde yayımlanmıştır (Dubay, 2004, s. 2). 1930’larda Amerika Birleşik Devletleri’nde yetişkin eğitime yönelik çalışmalar da yapılmıştır. 1931’de Douglas Waples ve Ralph Tyler “What Adults Want to Read About” adlı çalışmayı yayımlamışlardır (Waples, ve Tyler, 1931).

Ülkemizde ise okunabilirlik çalışmaları 1990’lı yıllarda başlamıştır. 1997 yılında Dil Dergisinde yayımlanan Ateşman tarafından yapılan “Türkçede Okunabilirliğin Ölçülmesi” adlı çalışma Türkçe metinlerin okunabilirliği ile ilgili ilk çalışmadır. Ateşman, bu çalışmasında “okunabilirlik” kavramını tanımlamış ve Türkçe metinlere uygun bir okunabilirlik formülü hazırlamıştır. Temur (2003) “Okunabilirlik (Readability) Kavramı” adlı çalışmasında okunabilirlik formülleri ve bu formüllerin geliştirilmesi hakkında bilgi vermiştir. Ayrıca Ateşman’ın formülünü de bu çalışmasında incelemiştir. Budak (2005) “Metinlerin Okunabilirlik Düzeyinin Saptanmasına Yönelik Eleştirel Bir Bakış” adındaki çalışmasında okunabilirlik zorluğunun kelime ve cümle uzunluklarıyla değil kelimelerin anlamına göre saptanabileceğini belirtmiştir. Tekbıyık (2006) “Lise Fizik I Ders Kitabının Okunabilirliği ve Hedef Yaş Düzeyine Uygunluğu” çalışmasında Fog Testi kullanarak Lise Fizik I ders kitabının okunabilirliğini ve yaş grubuna uygunluğunu araştırmıştır. İnceleme sonucunda kitabın okunmasında bazı öğrencilerin sorunlarla karşılaşabileceği, ders kitabının okunma yaşının düşük seviyedeki öğrenciler için yüksek olabileceği belirtilmiştir (Çiftçi vd. 2007). “Altıncı Sınıf Türkçe Ders

Kitaplarındaki Metinlerin Okunabilirlik Açısından Değerlendirilmesi” adlı çalışmalarında 2006-2007 eğitim öğretim döneminde kullanılan Türkçe ders kitaplarındaki metin türlerini ve bu metinlerin Ateşman formülüne göre zorluk düzeylerini incelemişlerdir. Yazıcı ve Temur (2007) “Okunabilirlik Formüllerinin Kullanımına Yönelik Yapılan Bazı Eleştiriler” adlı çalışmalarında formüllerin kullanımına yönelik eleştiriler yapmışlardır. Zorbaz (2007) “Türkçe Ders Kitaplarındaki Masalların Kelime – Cümle Uzunlukları ve Okunabilirlik Düzeyleri Üzerine Bir Değerlendirme” adlı çalışmasında Türkçe ders kitaplarındaki masal türündeki metinlerin güçlük düzeylerini Ateşman formülüne göre incelemiştir. Bezirci ve Yılmaz (2010) “Metinlerin Okunabilirliğinin Ölçülmesi Üzerine Bir Yazılım Kütüphanesi ve Türkçe İçin Yeni Bir Okunabilirlik Ölçütü” adlı çalışmalarında birden fazla okunabilirlik ölçütü kullanmışlar ve hikâye ve roman türündeki çeşitli kitapların okunabilirlik değerini bulmuşlardır. Temizyürek (2010) “Türkiye’de Okuma Seferberliği Çerçevesinde Seçilen Kitapların Kelime-Cümle Uzunlukları ve Okunabilirlik Açısından İncelenmesi” isimli çalışmasında 100 temel içerisinden 10 eser seçerek bunları Ateşman formülüne göre incelemiştir. Okur ve Arı (2013) “6, 7, 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin Okunabilirliği” adlı çalışmalarında 2010-2011 yıllarında okutulan Türkçe ders kitaplarındaki metinleri Ateşman ve Çetinkaya-Uzun formüllerine göre incelemişlerdir. Bağcı ve Ünal (2013) “İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Okunabilirlik Düzeyi” adlı çalışmalarında 8. Sınıf düzeyindeki iki farklı Türkçe ders kitabındaki metinleri Ateşman ve Çetinkaya-Uzun formülüne göre incelemişlerdir. Çalışma ilgili literatüre katkı sağlamak ve ortaokul 5,6,7,8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik yönünden incelemek amacıyla yapılmıştır. Bu doğrultuda çalışmada “Okuma parçaları hangi türlerden oluşmaktadır ve metin türleri arasında okunabilirlik açısından farklılık var mıdır?”, “5 – 6 – 7 – 8. sınıf düzeylerine ait okuma parçalarının okunabilirlik düzeyi nedir? Sınıf düzeyleri arasında okunabilirlik güçlüğü bakımından değişkenlik var mıdır?”, “Üç ayrı okunabilirlik formülüyle yapılan ölçümlerin benzer ve farklı yönleri nelerdir?”, “Metinlerdeki kelime sayıları, farklı kelime sayıları, cümle sayıları, cümle ve kelime büyüklüğü gibi değerler hangi düzeylerdeki? Bu değerlerin okunabilirlik düzeyi üzerindeki etkisi ne kadardır?” sorularına yanıt aranmıştır.

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, verileri toplama araçları ve verilerin analizi hakkında bilgiler verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Çalışma doküman analizi ile yapılmıştır. Doküman analizi, araştırılması hedeflenen farklı olgular hakkında bilgiler içeren yazılı belgelerin analizini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu çalışmada Türkçe ders kitaplarındaki metinler okunabilirlik yönünden incelendiği için doküman analizi deseni kullanılmıştır.

Evren ve örneklem

Bu çalışmanın evrenini şu kitaplar oluşturacaktır:

- MEB Yayınları 5. sınıf Türkçe ders kitabı,
- Öğün Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabı,
- Meram Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabı,

-Evren Yayınları 8. sınıf Türkçe ders kitabı.

Evrenin örneklemini ise bu kitaplarda bulunan düzyazı metinleri oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada MEB Yayınları 5. Sınıf Türkçe ders kitabı, Öğün Yayınları 6. Sınıf Türkçe ders kitabı, Meram Yayınları 7. Sınıf Türkçe ders kitabı, Evren Yayınları 8. Türkçe ders kitabı kullanılacaktır. Veriler bu kitaplardaki okuma parçalarından toplanacaktır. Şiir türündeki metinler verilerin daha doğru hesaplanabilmesi için çıkarılacaktır. Çalışmada öncelikle bu kitaplar temin edilecektir ve metinler analiz edilmeye hazır hâle getirilecektir.

Verilerin Analizi

Ders kitaplarından toplanan okuma parçaları text (not defteri) formatında dosyalanarak analiz etmeye hazır hâle getirilecektir. Metinler çeşitli yönden incelenip ve okunabilirlik düzeyleri birden fazla formül kullanılarak hesaplanacaktır (Ateşman, Çetinkaya ve Uzun, Bezirci ve Yılmaz formülleri).

Bulgular

Aşağıda 5, 6, 7, 8. sınıflara ait Türkçe ders kitaplarından alınarak analiz edilen okuma parçalarına ilişkin veriler gösterilmiştir ve bu verilerin incelemesi yapılmıştır. Metinlerin türlere göre sınıflandırılması yapılmıştır. Daha sonra metinlerin okunabilirlik durumları Ateşman Okunabilirlik Formülü, Çetinkaya – Uzun Okunabilirlik Formülü ve Bezirci – Yılmaz Okunabilirlik Formülü ile incelenmiştir.

Okuma Parçalarının Metin Türlerine Göre Sınıflandırılması

5. sınıf Türkçe ders kitabında 10 adet hikâye ve 8 adet bilgilendirici yazı türünde metinler olduğu saptanmıştır. Kitapta ikişer adet deneme ve tiyatro, birer adet de anı, biyografi, efsane, fantastik roman, makale ve masal türlerinde yazılar bulunmaktadır. Kitaptaki 28 adet düz yazı türündeki okuma metninin türlere göre dağılımı bu şekildedir.

6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin türlere göre dağılımının 6 adet anı, üç adet deneme, 4 adet hikâye ikişer adet efsane, makale, sohbet, birer adet, biyografi, fabl, masal, mektup, tiyatro olarak yapıldığı görülmektedir. Kitapta 24 adet düz yazı türünde metin bulunmaktadır.

7. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin ise 7 adet deneme, 5 adet hikâye, ikişer adet anı, gezi yazısı, makale, birer adet biyografi, karagöz oyunu, roman, sohbet, tiyatro türlerinde yazılar olduğu saptanmıştır. Kitaptaki düz yazı türündeki metin sayısı 23'tür.

8. sınıf Türkçe ders kitabında 6 adet deneme, 4 adet sohbet, üçer adet gezi yazısı ve roman 2 adet hikâye, birer adet anı, destan, efsane, eleştiri, fabl, makale ve tiyatro türünde yazılar olduğu görülmüştür. Bu metinlerin toplam sayısı 25'tir.

Okuma Parçalarının Ateşman Okunabilirlik Formülüne Göre İncelenmesi

Ateşman formülünde metinlerdeki ortalama sözcük ve cümle uzunlukları değişkenleri esas alınarak metinlerin okunabilirlikleri ölçülmektedir (Ateşman 1997). Aşağıdaki veriler, ders kitaplarındaki metinlerin Ateşman tarafından hazırlanan okunabilirlik formülü kullanılarak bulunmuştur. Metinlerin Ateşman formüllerine göre hangi güçlük düzeyinde oldukları belirtilmiştir.

Metinlerin Ateşman'ın okunabilirlik formülü ile zorluk seviyelerine göre sınıflandırılması sonucunda 5. sınıf Türkçe ders kitabında 2 adet çok kolay, 15 adet kolay, 10 adet orta güçlük seviyesinde ve 1 adet zor seviyesinde metin bulunduğu görülmüştür.

Bu ders kitabındaki metinlerin Ateşman Okunabilirlik Formülüne göre ortalama okunabilirlik değeri ise 72,00 olarak tespit edilmiştir.

6. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinler Ateşman okunabilirlik formülüne göre sınıflandırıldığında şu sonuçlar bulunmuştur: 1 adet çok kolay, 13 adet kolay, 10 adet orta güçlük seviyelerinde metin. 6. sınıf okuma parçalarında ortalama okunabilirlik değeri ise 72,21 olarak hesaplanmıştır.

Ateşman okunabilirlik formülüne göre 7. sınıf seviyesindeki bu kitapta 3 adet çok kolay, 9 adet kolay, 11 adet orta güçlük seviyelerinden metinler yer almaktadır. Ortalama okunabilirlik değeri 72,45'tir.

8. sınıf metinlerinin zorluk seviyesi sınıflandırması ise şöyledir: 14 adet kolay, 9 adet orta güçlük, 2 adet zor seviyesinde metin. Ortalama okunabilirlik değeri 8. sınıf seviyesinde 70,01 olarak bulunmuştur.

Bulunan verilere göre sınıflara göre farklı güçlüklerde okuma metinleri bulursa da metinlerin güçlük düzeyi ortalamalarının birbirlerine yakın oldukları gözlemlenmiştir.

Tablo 1: Ateşman Okunabilirlik Formülüne Göre Güçlük Seviyelerinin Karşılaştırması

Ateşman Okunabilirlik Değeri Ortalaması	
5. Sınıf	72,00
6. Sınıf	72,21
7. Sınıf	72,45
8. Sınıf	70,01

Metin Türlerine Göre Güçlük Seviyeleri

Metinler, öyküleyici ve bilgilendirici metinler olarak ele alınıp Ateşman okunabilirlik formülü ile incelenmiştir. Metinler türlerine ayrılırken şu sınıflandırma kullanılmıştır:

Öyküleyici metinler: Öykü, roman, masal, fabl, destan, efsane, anı, tiyatro.

Bilgilendirici metinler: Bilimsel yazı, tarihi yazı, gezi yazısı, eleştiri, deneme, biyografi, otobiyografi, makale, mektup, sohbet.

Yazı türlerine bakıldığında bilgi verici metinlerin güçlük seviyelerinin öyküleyici metinlerin güçlük seviyesinden daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Metin Türlerinin Sınıf Seviyelerine Göre Güçlük Düzeyi Ortalamaları

	Öyküleyici Metinlerin Okunabilirlik Güçlük Ortalaması	Bilgilendirici Metinlerin Okunabilirlik Güçlük Ortalaması
5. Sınıf	79,09	62,54
6. Sınıf	76,07	65,79
7. Sınıf	80,31	66,40
8. Sınıf	78,38	64,43

Okuma Parçalarının Çetinkaya- Uzun Okunabilirlik Formülüne Göre İncelenmesi

Metinlerin Çetinkaya – Uzun formülüne göre incelenmesi sonucunda şu veriler elde edilmiştir:

5. sınıf seviyesinde 28 adet metin incelenmiştir. Metinlerin, sınıflandırılması sonucunda 4 adet engelli, 22 adet eğitsel, 2 adet bağımsız okuma seviyelerinde olduğu görülmüştür. Güçlük seviyesi yüksek olan engelli düzeydeki metin türlerinin bilgilendirici yazılar olduğu tespit edilmiştir.

6. sınıf Türkçe kitabında 24 adet okuma parçası incelenmiştir. Bu sınıf düzeyinde engelli okuma seviyesinde metin bulunmamıştır. 22 adet eğitsel 2 adet de bağımsız okuma seviyesinde metin görülmüştür.

7. sınıf düzeyinde 23 adet metin incelenmiştir. 2 adet engelli, 18 adet eğitsel, 3 adet bağımsız okuma seviyesinde metin bulunmuştur. Engelli seviyesindeki metinler deneme ve makale türlerindedir.

8. Sınıf Türkçe kitabında 25 adet metin incelenmiştir. 3 adet engelli seviyesinde, 22 adet eğitsel seviyede metin bulunmuştur. Bağımsız okuma düzeyinde metin bu kitapta bulunmamaktadır. Engelli düzeydeki üç metnin de deneme türünde olduğu görülmüştür.

Okuma parçalarının Çetinkaya – Uzun formülüne göre genel olarak “Eğitsel Okuma” seviyesinde olduğu görülmektedir. Engelli ve bağımsız okuma düzeylerindeki metinlerin oranı yüksek değildir. Güçlük seviyesi yüksek olan metinlerin dört kitapta da bilgi verici türdeki metinler olduğu görülmektedir. Bağımsız okuma seviyesindeki zorluk düzeyi düşük olan metinler ise tiyatro, hikâye, masal ve biyografi gibi türlerdir.

Tablo 3: Çetinkaya- Uzun Okunabilirlik Formülüne Göre Güçlük Seviyelerinin Karşılaştırması

Çetinkaya - Uzun Okunabilirlik Değeri Ortalaması	
5. Sınıf	42,31
6. Sınıf	42,93
7. Sınıf	42,53
8. Sınıf	42,81

Okuma Parçalarının Bezirci- Yılmaz Okunabilirlik Formülüne Göre İncelenmesi

Metinlerin Bezirci – Yılmaz formülüne göre incelenmesi sonucunda 28 adet 5. sınıf seviyesi metninden 18 tanesinin ilköğretim, 6 tanesinin lise, 3 tanesinin lisans ve 1 tanesinin akademik düzeyde olduğu görülmüştür.

24 adet 6. sınıf düzeyindeki metinlerde 13 adet ilköğretim, 7 adet lise, 4 adet lisans seviyesinde metin bulunmuştur.

7. sınıf seviyesinde 23 metin incelenmiştir. Bezirci – Yılmaz formülüne göre bu metinlerden 11 tanesi ilköğretim, 7 tanesi lise, 5 tanesi lisans düzeyindedir.

8. sınıf seviyesinde 25 metin incelenmiştir. Sonuçlara göre 12 adet ilköğretim, 8 adet lise 3 adet lisans, 2 adet akademik olarak sınıflandırma yapılmıştır.

Bezirci – Yılmaz formülüne göre yapılan sınıflandırma sonucundaki ortalama değerler şu şekilde saptanmıştır:

5. sınıf ortalaması 8,32; 6. sınıf ortalaması 8,69; 7. sınıf ortalaması 8,42 olarak bulunmuştur. Metinlerin okunabilirlik ortalamalarının ilköğretim düzeyinde olduğu görülmüştür. 8. sınıf seviyesindeki metinlerin ortalaması ise 9,38 olarak bulunmuştur ve Bezirci – Yılmaz formülü sınıflandırmasına göre 8. sınıf metinleri lise seviyesindedir. Bu formülle yapılan incelemede de okunabilirlik ortalamalarının birbirine çok yakın olduğu görülmüştür. Bilgilendirici metinlerin zorluk seviyeleri bu formülde de öyküleyici metinlerin zorluk seviyesinden yüksektir.

Tablo 4: Bezirci - Yılmaz Okunabilirlik Formülüne Göre Güçlük Seviyelerinin karşılaştırması

Bezirci - Yılmaz Okunabilirlik Değeri Ortalaması	
5. Sınıf	8,32
6. Sınıf	8,69
7. Sınıf	8,42
8. Sınıf	9,38

Metinlerin Yapılarıyla ilgili Analizler

Öyküleyici ve Bilgilendirici Metinlerin Ateşman Okunabilirlik Formülüne göre Bağımsız t-testi Sonuçları

Tablo 5: Öyküleyici ve Bilgilendirici Metinler t-Testi Sonuçları

Metin Türleri	N	Ort.	t	sd	p
Öyküleyici	51	78,30	6,824	96,204	,000
Bilgilendirici	49	64,73			

Verilen tabloya göre bilgilendirici metinlerin okunabilirlik ortalamaları (64,73), öyküleyici metinlerin okunabilirlik ortalamalarına (78,30) göre düşüktür. Yapılan bağımsız t-testi sonucuna göre öyküleyici metinler ile bilgilendirici metinlerin okunabilirlik düzeyleri arasında anlamlı fark bulunduğu görülmektedir [$t(96,204) = 6,824, p < ,000$].

Bu sonuçlara göre öyküleyici metinlerin okunabilirlik ortalamasının Ateşman formülüne göre “kolay”, bilgilendirici metinlerin ise “orta güçlük” seviyesinde olduğu görülmektedir. Öyküleyici metinlerin bilgilendirici metinlere göre okunabilirlik açısından daha kolay olduğu söylenebilir.

Metinlerin Ateşman Okunabilirlik Formülüne Göre Okunabilirlik Düzeyi Anova Sonuçları

Tablo 6: Ateşman Okunabilirlik Formülüne Göre Okunabilirlik Anova Testi

Gruplar	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	93,099	3	31,033	,211	,889
Gruplar içi	14147,409	96	147,369		
Toplam	14240,508	99			

Metinlerin Ateşman Okunabilirlik Formülüne göre okunabilirlik puan ortalamaları 5. sınıf düzeyinde 72,00; 6. sınıf düzeyinde 72,21; 7. sınıf düzeyinde 72,45; 8. sınıf düzeyinde 70,01 olarak bulunmuştur.

Anova testi sonucunda metinlerin güçlük seviyeleri arasında sınıf düzeylerine göre anlamlı fark olmadığı görülmüştür ($F = .211$, $P > .05$). Metinlerin okunabilirlik güçlük seviyeleri sınıf düzeylerine göre değişim göstermemiştir.

Metinlerdeki Farklı Kelime Oranı Değişkenine Göre Anova Sonuçları

Tablo 7: Farklı Kelime Oranı Anova Sonuçları

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	,009	3	,003	,493	,688
Gruplar içi	,575	96	,006		
Toplam	,584	99			

Ders kitabında bulunan metinlerdeki toplam farklı kelime sayısı ortalaması 5. sınıf düzeyinde 390,39, 6. sınıf düzeyinde 449,75, 7. sınıf düzeyinde 492,17, 8. sınıf düzeyinde ise 496,80 olarak tespit edilmiştir.

Anova testi sonucunda metinlerdeki farklı kelime oranları arasında sınıf düzeylerine göre anlamlı fark olmadığı görülmüştür ($F = .493$, $P > .05$). 6,7,8. sınıf düzeylerindeki metinlerdeki farklı kelime oranı birbirine yakındır. 5. sınıf düzeyinde ise diğer sınıf kademelerine göre farklı kelime oranının daha az olduğu fakat bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür.

Metinlerdeki Kelime Büyüklüğü Değişkenine Göre Anova Sonuçları

Tablo 8: Kelime Büyüklüğü Anova Sonuçları

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	,036	3	,012	,432	,730
Gruplar içi	2,690	96	,028		
Toplam	2,727	99			

Metinlerdeki kelime büyüklüğü (hece sayısına göre) incelenmiş ve ortalama kelime büyüklüğü 5. sınıf düzeyindeki metinlerde 2,66; 6. sınıflarda 2,61; 7. sınıflarda 2,65; 8. sınıflarda 2,64 olarak bulunmuştur.

Anova testi sonucunda metinlerdeki kelime büyüklükleri arasında sınıf düzeylerine göre anlamlı fark olmadığı görülmüştür ($F = .432$, $P > .05$). Kelime büyüklükleri her sınıf düzeyinde birbirine yakındır.

Metinlerdeki Cümle Büyüklüğü Değişkenine Göre Anova Sonuçları

Tablo 9: Cümle Büyüklüğü Anova Sonuçları

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	23,806	3	7,935	1,038	,379
Gruplar içi	734,058	96	7,646		
Toplam	757,863	99			

Metinlerdeki cümle büyüklüğü ortalamaları 5. sınıf düzeyindeki metinlerde 7,70; 6. sınıflarda 8,37; 7. sınıflarda 7,60; 8. sınıflarda 8,78 olarak bulunmuştur.

Yapılan Anova testi sonucunda cümle büyüklükleri arasında sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılaşma olmadığı görülmüştür ($F= 1,038$, $P > .05$). Cümle büyüklükleri sınıf düzeylerinden bağımsız şekilde azalma veya artış göstermiştir.

Sonuç

Bu çalışmada ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıflara ait Türkçe ders kitabındaki okuma parçaları metin türleri, kelime yapıları, cümle yapıları ve çeşitli okunabilirlik formülleri kullanılarak okunabilirlik seviyesi bakımından incelenmiştir.

1. Metin Türleri ve Metin Türlerinin Okunabilirlik Seviyeleri ile İlgili Sonuçlar

Yapılan bu çalışmada 2018 Türkçe Öğretim Programı yayımlanmadan önce kullanılan ders kitapları incelenmiştir. Bu nedenle 2018 Türkçe Eğitim Programında belirtilen metin türleri tablosu ile çalışmada bulunan metin türleri arasında uyumsuzluklar bulunmaktadır. Ancak 2006 ve 2015 programlarında belirtilen metin türleri dağılımı ile incelenen ders kitaplarındaki metin türleri arasında da farklılıklar bulunduğu görülmüştür.

Öyküleyici ve bilgilendirici metin türü sayısı eşit sayılabilecek düzeydedir. Hikâye türündeki metinlerin her sınıf seviyesinde bulunduğu ve oran olarak da hikâye türünün diğer türlerden fazla olduğu görülmüştür. 5. sınıf ders kitabında 10, 6. sınıf ders kitabında 4, 7. sınıf ders kitabında 5, 8. sınıf ders kitabında 2 adet hikâye türünde metin vardır. İncelenen 100 adet metinden 21 tanesinin hikâye türünde olduğu görülmektedir. Fabl, masal, mektup, destan, eleştiri gibi türler ise kitaplarda az sayıda yer almaktadır. Bazı türlerin fazla sayıda bazı türlerin ise az sayıda verilmesi metin dağılımının dengeli bir şekilde yapılamamasına neden olmuştur.

Çalışmada 51 adet öyküleyici, 49 adet bilgilendirici metin incelenmiştir. İncelenen metinlerin okunabilirlik değerleri bağımsız gruplar t-testi ile karşılaştırılmıştır. Yapılan ölçüm sonrasında öyküleyici ve bilgilendirici metinlerin okunabilirlik değerleri arasında anlamlı fark bulunduğu görülmüştür.

Öyküleyici metinlerin okunabilirlik ortalamasının (78,30) Ateşman formülüne göre “kolay”, bilgilendirici metinlerin ortalamasının (64,73) ise “orta güçlük” seviyesinde olduğu görülmektedir.

Çetinkaya – Uzun ve Bezirci – Yılmaz formüllerine göre yapılan incelemede de öyküleyici metinlerin bilgilendirici metinlerden daha kolay olduğu görülmüştür.

Yapılan benzer çalışmalarda da (Çiftçi vd. 2007; Bağcı ve Ünal, 2013; Okur ve Arı, 2013; Bolat, 2016) öyküleyici metinlerin okunabilirlik açısından bilgilendirici metinlere göre daha kolay olduğu belirtilmiştir. Ayrıca Türkçe öğretmenlerinden alınan görüşlerde öğrencilerin öyküleyici metinleri daha ilgi çekici bulduğu ve daha kolay anladığı belirtilmiştir.

2. Okunabilirlik Değerleri ile İlgili Sonuçlar

Çalışmada 5, 6, 7 ve 8. sınıf seviyelerindeki 4 Türkçe ders kitabından 100 adet düz yazı metninin okunabilirlik değerleri Ateşman, Çetinkaya – Uzun ve Bezirci - Yılmaz formülleri ile incelenmiştir.

Metinlerin okunabilirlik değeri ortalamaları Ateşman formülüne göre 5. Sınıflar için (72,00), 6. sınıflar için (72,21), 7. sınıflar için (72,45), 8. sınıflar için (70,01) olarak bulunmuştur. Kitaplarda 6 adet “çok kolay”, 51 adet “kolay”, 40 adet “orta güçlük”, 3 adet

“zor” seviyesinde metin bulunmaktadır. “Çok zor” seviyesinde metne yer verilmemiştir. Metinler Ateşman formülüne göre genel olarak “kolay” ve “orta güçlük” seviyelerindedir.

Okunabilirlik değerlerini karşılaştırmak için yapılan Anova testi sonucunda okunabilirlik değerleri arasında anlamlı farklılaşmanın bulunmadığı görülmüştür. Sınıf seviyeleri arttıkça okuma parçalarının zorlukları artmamıştır.

Çetinkaya – Uzun formülü kullanılarak yapılan ölçümde ise okunabilirlik ortalaması 5. sınıflarda (42,31), 6. sınıflarda (42,92), 7. sınıflarda (42,53), 8. sınıflarda (41,80) olarak bulunmuştur. 100 adet metnin 9 tanesi “engelli”, 84 tanesi “eğitsel okuma”, 7 tanesi de “bağımsız okuma” seviyesindedir. Okunabilirlik güçlük düzeyleri Ateşman formülünde tespit edildiği şekilde bu formülde de sınıf düzeylerine göre farklılaşmamıştır. Okunabilirlik değerleri her sınıf düzeyinde birbirine yakındır.

Bezirci – Yılmaz formülüne göre yapılan incelemede 5. sınıf ortalaması 8,32; 6. sınıf ortalaması 8,69, 7. sınıf ortalaması 8,42, 8. sınıf ortalaması 9,38 olarak bulunmuştur. Toplam 100 metin, Bezirci – Yılmaz formülüne göre 54 adet ilköğretim, 28 adet lise, 15 adet lisans, 3 adet akademik olarak sınıflandırılmıştır. Metinlerin güçlük seviyelerinin sınıf seviyelerine göre artmadığı, okunabilirlik bakımından yakın değerler ortaya çıktığı bu formülde de görülmüştür.

Üç farklı formül ile yapılan okunabilirlik ölçümü sonucunda ders kitaplarında öğrenci düzeyinin üstünde ya da altında okuma parçaları olduğu görülmüştür. Her üç formülle yapılan incelemelerde de metinler güçlük bakımından orta seviyelerdedir. Fakat sınıf kademeleri arttıkça metinlerin güçlük seviyeleri artmamıştır.

3. Kelime, Cümle Sayıları ve Kelime, Cümle Uzunlukları İlgili Sonuçlar

Toplam kelime sayıları ortalaması 5. sınıf ders kitabında 564,64, 6. sınıf ders kitabında 663,13, 7. Sınıf ders kitabında 744,09, 8. sınıf ders kitabında ise 735,32 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre kelime sayılarının üç sınıf düzeyinde kademeli olarak artmıştır. Ancak 8. sınıf ders kitabındaki kelime sayısı ortalamasının, 7. sınıf ders kitabındaki ortalamadan daha düşük olduğu görülmüştür.

Farklı kelime sayısı ortalaması ise 5,6,7,8. sınıf düzeylerine göre sırasıyla 390,39; 449,75; 492,17; 496,80 olarak tespit edilmiştir. Sınıf seviyelerine göre farklı kelime oranı ortalaması da yükselmiştir.

Toplam kelime sayıları ve farklı kelime sayıları ortalaması sınıf düzeylerine göre değişkenlik göstermiştir fakat bu değişkenlik belirgin düzeyde değildir. Yapılan Anova testi sonucunda metinlerdeki farklı kelime oranları arasında sınıf düzeylerine göre anlamlı fark olmadığı görülmüştür.

Ortalama kelime uzunlukları değerleri 5. Sınıf düzeyindeki metinlerde 2,66; 6. sınıflarda 2,61; 7. Sınıflarda 2,65; 8. Sınıflarda 2,64 olarak bulunmuştur. Bulunan ortalamaların birbirine yakın olduğu görülmektedir. Anova testi sonucuna göre de kelime büyüklükleri arasında sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılaşma bulunmamıştır. Ateşman tarafından en kolay olarak nitelendirilen metinlerdeki sözcük uzunluğu (hece) 2,2, en zor metinlerdeki sözcük uzunluğu ise 3,0 olarak belirtilmiştir. Ders kitaplarında bulunan metinlerin sözcük uzunluklarına bakıldığında bu değerlerin Ateşman tarafından belirtilen ölçüte göre orta seviyelerde olduğu anlaşılmaktadır.

Ortalama cümle uzunlukları 5. sınıf ders kitabında ortalama 7,70; 6. sınıf ders kitabında 8,37; 7. sınıf ders kitabında 7,60; 8. sınıf ders kitabında ise 8,78 olarak bulunmuştur. Ateşman'a göre Türkçenin ortalama cümle büyüklüğü 9-10 sözcüktür. Çalışmada incelenen metinlerdeki cümle uzunlukları Ateşman tarafından verilen ortalamanın altındadır. Cümle uzunluğu yapısının bu şekilde olması öğrencilerin metinleri anlaması açısından kolaylık sağlayacaktır ancak cümle uzunlukları ortalamaları seviyelerden bağımsızdır. Anova testi sonucunda da cümle büyüklükleri arasında sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Sözcük ve cümle büyüklükleri metinlerin okunabilirlik güçlüğünü belirlemesi açısından önemli etkenlerdir. Sözcüklerin ve cümlelerin uzunluklarının artması metinlerin zorluk seviyesini artırmaktadır. Ayrıca toplam kelime sayıları ve farklı kelime sayıları da metinlerin güçlüklüklerini artıran etkenlerdir.

Türkçe ders kitapları, yayımlandıkları yıldan itibaren 5 yıl süreyle ders kitabı olarak kabul edilmektedir. Kullanılan kitaplar genellikle her sene ya da iki senede bir yenilenmektedir, yayınevi ve içerikte değişiklikler yapılmaktadır. Ancak kitaplar değişse de benzer veya aynı metinlerin farklı kitaplarda bulunduğu görülmektedir. Metin seçimi yapılırken birçok etken göz önünde bulundurulmaktadır. Okunabilirlik konusunun metin seçiminde kullanılması metinlerin seçilmesinde, değerlendirilmesinde nesnellik ve kolaylık sağlayacaktır. Türkçe için standart bir okunabilirlik formülü geliştirilmesi ile sadece ders kitapları değerlendirme için değil birçok yazılı metin değerlendirmesi için bir ölçüt ortaya konulması kolaylaşacaktır.

Kaynaklar

- Altun, A. (2013). Yapılandırmacı yaklaşım, sosyal bilgiler programları ve ders kitapları. B. Akbaba (ed.), *Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu sosyal bilgiler*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Arslan, A. (2013). Okuma becerisi ile ilgili makalelerde cinsiyet değişkeni. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 2(2), 251-265.
- Ateşman, E. (1997). Türkçede okunabilirliğin ölçülmesi. *A.Ü. TÖMER Dil Dergisi*, 58. 171-174.
- Bağcı, H. ve Ünal, Y. (2013). İlköğretim 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik düzeyi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(3). 12-28.
- Bezirci, B., Yılmaz, E.A, (2010) Metinlerin okunabilirliğinin ölçülmesi üzerine bir yazılım kütüphanesi ve Türkçe için yeni bir okunabilirlik ölçütü. *DEÜ Mühendislik Fakültesi Fen Bilimleri Dergisi* 12. 49-62.
- Bolat, K. (2016). *Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik ve anlaşılabilirliği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Budak, Y. (2005). Metinlerin okunabilirlik düzeyinin saptanmasına yönelik eleştirel bir bakış. *Eğitim Araştırmaları*, 21.76-87.
- Choldin, M. T., (1979). Rubakin, Nikolai Aleksandrovic, in Kent, Allen; Lancour, Harold; Nasri, William Z.; Daily, Jay Elwood, *Encyclopedia of library and information science*.
- Çetinkaya, G. (2010). *Türkçe metinlerin okunabilirlik düzeylerinin tanımlanması ve sınıflandırılması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Çetinkaya, G. ve Uzun, L. (2010). Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik özellikleri, Türkçe ders kitabı çözümlemeleri, (Edt. Hakan Ülper), Ankara: Pegem A. Yayınları.
- Çiftçi, Ö., Çeçen, M.A. ve Melanoğlu, D. (2007). Altıncı sınıf ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik açısından değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(22). 206-219.
- Dubay, W. H. (2004). *The principles of readability*. p. 2.
- Göçer, A. (2017). *Türkçe özel öğretim yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Gözütok, F.D., (2017). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
http://79.123.136.83/sanalan/metin/ (erişim tarihi: 01.07.2019).
- Kaplan, F. (2015). *İlköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitabı*. (1. Baskı) Ankara: Öğün Yayınları.
- Karabıyık, F. (2014). *İlköğretim 8. sınıf Türkçe ders kitabı*. (1. Baskı) Ankara: Evren Yayıncılık.
- Karahan, B. Ü. (2016). 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin okumaya karşı tutum ve motivasyonlarının okuduğunu anlama becerileri ile ilişkisi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 5(2), 949-969.
- Lively, B. A. and Pressey S. L. (1923) A method for measuring the 'vocabulary burden' of textbooks. *Educational administration and supervision* 9. 389-398.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2006). *İlköğretim Türkçe dersi (6, 7, 8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2015). *Türkçe dersi (1-8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2018). *Türkçe dersi (1-8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Okur, A. ve Arı, G. (2013). 6, 7, 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirliği. *İlköğretim Online* 12(1).202-226.
- Sarbay, A. (2015) *İlköğretim 7. sınıf Türkçe ders kitabı*. (1. Baskı) İstanbul: Meram Yayıncılık
- Sever, S., Kaya, Z., Aslan, C. (2008). *Etkinliklerle Türkçe öğretimi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Sherman, Lucius Adelno (1893). *Analytics of literature: A manual for the objective study of English prose and poetry*. Boston: Ginn and Co.
- Tekbıyık, A. (2006). Lise fizik 1 ders kitabının okunabilirliği ve hedef yaş düzeyine uygunluğu. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 2(14).441-446.
- Temizyürek, F. (2010). Türkiye’de okuma seferberliği çerçevesinde seçilen kitapların kelime-cümle uzunlukları ve okunabilirlik açısından incelenmesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27.
- Temur, T. (2003). Okunabilirlik (readability) kavramı. *Türklük Bilimi Araştırmaları Türkçenin Öğretimi Özel Sayısı*, 13, 169-180.
- Tetik, N., Zorlu, N., Türker H., Polat, Z. (2016). *İlköğretim 5. sınıf Türkçe ders kitabı*. (1. Baskı). Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Thorndike E.L. (1921). *The teacher's word book*. New York City: Columbia University.

- Waples, D. and Tyler R (1931). *What adults want to read about*. Chicago: University of Chicago Press.
- Yalçın, A. (2012). *Türkçe öğretim yöntemleri yeni yaklaşımlar*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yazıcı, K. ve Temur, T. (2007). Okunabilirlik formüllerinin kullanımına ilişkin yapılan bazı eleştiriler. *EKEV Akademi Dergisi*, 31.317-324.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemi*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Zorbaz, K. Z. (2007). Türkçe ders kitaplarındaki masalların kelime- cümle uzunlukları ve okunabilirlik düzeyleri üzerine bir değerlendirme. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 3(1).87-101.

Extended Abstract

In this study, the texts that are in the 5th, 6th, 7th, and 8th grade Turkish course books are researched view of readability.

Turkish course books is the main material used in Turkish lessons in schools. Many Turkish teachers often use Turkish course books in their lessons. For this reason, the texts in Turkish course books are also very important. In this study, the texts in Turkish course books were examined with readability formulas and it was tried to find out the degree to which the texts were suitable for student levels.

Only prose type texts are included in this study. Poetry texts are excluded to calculate the data more accurately. Primarily, analysis of the distribution of literary genres was carried out in the study. These formulas used to calculate the difficulty of the texts are Ateşman Formula, Çetinkaya - Uzun Formula and Bezirci - Yılmaz formula. In addition, the values of syllable numbers, word numbers, sentence numbers, word and sentence lengths were determined.

According to the genre distribution, the number of narrative and informative text types is at an equal level. It has been observed that there are texts in the story genre at every grade level and the ratio of the story type is higher than the other genres. It is seen that 21 of the 100 texts examined are in the type of story. Genres such as fable, fairy tale, letter, epic, and criticism are few in the books. Giving a large number of some genres, and a small number of some genres caused the text distribution not to be balanced. The distribution of text types should be done as shown in the Turkish Education Program.

As a result of the readability review, it was found that the difficulty levels of texts in terms of readability did not increase significantly compared to class levels. In other words, as class levels increased, the levels of reading parts did not increase. Average difficulty according to, the Ateşman formula is 5th, 6th, 7th, and 8th in classes respectively: 72,00; 72,21; 72,45; 70,0. According to Çetinkaya - Uzun formula: 42,31; 42,93; 42,53; 41,80. According to Bezirci – Yılmaz formula: 8,32; 8,69; 8,42; 9,38. There are no obvious differences between difficulty levels. All three formulas have produced similar results.

It has been observed that the texts are generally at "easy" and "medium" levels. It was determined that the difficulty level of informative texts was higher than the difficulty level of narrative texts.

According to the study of word structures in texts, the total number of words and the average number of different words varied according to class levels, but this variability was not significant.

As a result of the ANOVA test, there was no significant difference between the different word ratios in the texts compared to the class levels. Average word length values were found as follows: 5th grade: 2,66; 6th grade: 2,61; 7th grade: 2,65; 8th grade: 2,64. It is seen that the averages found are close to each other. According to the results of the Anova test, there was no significant difference between word sizes according to, grade levels.

The word length (syllable) in the texts described as the easiest in Turkish by Ateşman was determined as 2.2, and the word length in the most difficult texts as 3.0. Looking at the word lengths of the texts in the course books, it is understood that these values are at intermediate levels according to the criteria specified by Ateşman.

Average sentence lengths were found as follows: 5th grade: 7,70; 6th grade: 8,37; 7th grade: 7,60; 8th grade: 8,78. According to Atesman, the average sentence size of Turkish is 9-10 words. The sentence lengths in the texts examined in the study are below the average given by Ateşman. There is no significant difference between the average sentence lengths.

In the study, the text distributions in secondary school Turkish course books were determined. Readability formulas and difficulty levels of texts were studied and the average difficulty levels were found to be close to each other. It has been determined that narrative texts are easier in readability than informative texts. A study of word and sentence structures found similarities between the structures of texts at different grade levels.